

ticular d'un seu derivat, sinònim del nostre mot, *cabdell*, pallarès *cabidell*, amb el seu verb denominal *descabdellar*=roerg. *escabelà*, Alès *escavelà*, alv. *eichavelà* «mettre (la laine) en écheveau»; 3) En fi, com hem vist a l'article ESCAMBELL, el cat. antiq., oc. i cast. *escabel* en el sentit d'«escambell» han tingut sempre *-b-* (veg. allà l'explicació d'aquest resultat cultista), i així es degué trobar també, més o menys estès, en l'acc. 'debanadores', i 'troca', per més que després tendessin a esborrar-se'n els rastres.

Hi ha comprovacions eloqüents. D'una banda, en el Vivarès, el parlar de Gilhoc ens mostra *etsavè* amb el sentit de «écheveau» i *échevé* (que deu reflectir una pronúncia idèntica si bé amb grafia normal francesa) amb el significat de 'petit troupeau' (veg. FEW XI, 259b17 i 287b14f.): ara bé aquesta és una dada particularment valuosa car aquí tenim, junt amb el significat de la nostra etimologia, d'una banda la *-v-* normal i d'altra banda el sufix etimològic *-ELLUM*, no substituït encara per *-ot*.

El canvi de *-ELLUM* en *-ot* s'ha produït també en les altres accs. de SCABELLUM més properes a l'etimològica. Tenim *escabot* amb el sentit d'«escambell» en diversos nuclis regionalment dispersos en les terres d'Oc: *eskabòt* «escabeau» en el Coserans (*ALingGasc.*, punt 782), en el Gavaldà, i a Trèves, en el Baix Llemosí, i *scabot* en els Alts-Alps (Haute-Ubaye) (FEW, 261a28-30).

Més gran extensió, però, té encara el canvi en l'acc. «écheveau», car trobem *eskabòt* o *-bòto* amb aquest sentit a les Landes i part de la Gironda (*ALF*, 1541. pp. 662, 630, etc.), *achevotte* en el Saintonge; d'altra part el tipus *échevotte* «écheveau» s'estén a vuit parlars diferents escampats per Lorena, Franc Comtat, i fr. central (Montbéliard, Plancher-les-Mines, Uriménil, Chablis, Yonne, etc.); i a Fribourg *chevotte* es troba ja en el S. XVIII (*GPSR* III, 541), veg. FEW, 260a4-22. I *escabout* (*-co-*) és simplement «pelotte, fil pelotonné» i *escaboutà* «pelotonner» en el Roergue (Sant Africa, Vayssier, amb una *ou*, analògica, i afavorida pel sinònim *escout* derivat d'*escoutà*, *escautà*, l'etimologia del qual tindria una altra arrel, com la que admeten Ant. Thomas, *Mél.*, 68, i FEW III, 271). Borgonya *écha(i)von* «dévidoir à main», lionès *chavon* «fil de l'écheveau». Altrement hi ha també canvi en altres sufixos, com *-ONE*.

Ens podem preguntar fins i tot si la variant catalana amb *-m-* no s'explicaria també des dels orígens, tan bé almenys com amb la suposició de contaminacions. Car en llatí coexistiren els duplicats etimològics SCABELLUM i SCAMELLUM (veg. supra ESCAMBELL i en el DCEC). En el fons res no s'oposaria a admetre que *escamot* 'cabdell' (d'on després 'colla') vingué des de l'originari SCAMELLUM paral·lelament a *escabot* de SCABELLUM.

Caldria només suposar que el canvi, en aquell, s'hagués produït en un període molt antic, preliterari, i que post., tant a França com a Catalunya, s'haguessin esborrat els rastres de les etapes intermèdies: *escamot* 'escambell', *escamell*/escamot 'debanadores' i

'madeixa', no apareixent gairebé res més que el resultat final *escamot* 'colla'; i a Catalunya, no a França.

És bastanta suposició, no ho desconeix; però sembla com si encara se'n trobés algun rastre escadusser: norm. *écamel* «pièce du rouet à filer le lin» (Le Havre), orlhaguès *escomèl* «mesure de foin de deux mètres de large» (a Ytrac, dpt. Cantal), 'madeixa, massa de llana', Vendôme *écamelée* «longue suite de gens» (= 'escamot de gent', al costat de Haut-Maine *écamellée* «meule de foin ou tas de fumier»); cf. FEW, 275a i b. I ja hem vist més amunt que el tipus *escamot* amb *-m-*, en el sentit de «troupeau de brebis», resta, formant una illa, en dues localitats dels Alps provençals. Un cop admès que aquesta variant referent a la *-m-* resta més incerta, i fins prou dubtosa, sembla, en canvi que, pel que fa al punt de partida *escabot*, l'etimologia SCABELLUM es pot donar per establerta amb gran probabilitat o quasi certitud.

DERIV.: *Escamotar*. *Escamoter*.

1 A Lallé en Bas-Champsaur (Martin). No deixa de cridar l'atenció que en aquests dos parlars una *ka* no s'hagi palatalitzat, car es troben al Nord de la línia de *ca > ka > ca*, etc.: a Barceloneta, on *ca* arriba generalment a *tsa*, abunden, és veritat, les excepcions; en el Champsaur, però, on *sca-*, *esca-*, donen *eissa-* (cf. *eissavel*, *eichavel* a tot el Delfinat per a «écheveau»), sorprèn més. De tota manera no es veu possible de pensar en un ètímon en *SQUA-* o *ESKVA-* o cosa així, car això ens duria quasi inevitablement a conjecturar un origen pre-romà, idea que rebutjo en un mot d'aqueixa estructura, car d'una banda una inicial *skva-* induiria a creure'l indoeuropeu, i la terminació *-ot* és ja ben poc encoratjadora en aquest sentit (havent de ser *o* i no *au* el vocalisme originari): si de cas aquesta terminació suggeriria el cèltic, però el gal i el britònic desconeixien *kv* havent-ho canviat en *p*; altrament no veig cap arrel indoeuropea que es prestés a la creació d'un mot d'aquesta forma i sentit. ¿Tractament especial de *ca* darrere *s-*, o més aviat mot transhumant com ho és la cosa? — 2 Ací *-o-* es diftonga en *ú* i la *-i* final emmudeix; cf. *eskabúat* a Castellane, *escaboua* en el Var, *escaboúat* a Lallé.

3 Vol fer-lo venir del germ. *SKARA* 'renglera de soldats'; més aviat em sembla que és d'*esquerar* (veg. *ESCA*) 'criar, nodrir (criatures, animals)' si bé influenciat pel germanisme medieval i per *escamot/escabot* i adaptat a la forma d'aquest. — 4 També se'n adonà i retirant-ho tot, partí Spitzer (*ARom.* IX, 1925, 145) d'*escamotar-se* 'esbarriar-se en ramadets' per al qual postula un *COMMOTARE de *MOVERE* (*commovere*, *commotus*); suposició ad hoc sense versemblança semàntica ni morfològica, etc., i que a part d'altres escrúpols fonètics va contra la constància i antigor de la vocal *-ca-* (mai *co*), i és evident que el rar i recent verb *escamotar-se* és derivat d'*escamot*, no pas a la inversa. Variant *escomutar-se* a Gósol (dial. or. extrem) que *DAG.* explica «separar-se» (res a veure amb *commutar* contra el que diu *AlcM*).